

Resum del Seminari

De política i polítics

Barcelona, 11 de maig de 2006

Resumen del Seminario
De Política y políticos

Summary of the Seminar
Of Politics and Politicians

Résumé du séminaire
Politique et politiciens

RESUM

De política i polítics

Barcelona, 11 de maig de 2006

CENTRE
D'ESTUDIS
JORDI
PUJOL

Barcelona

Contingut

<i>Presentació del Seminari i conferència inaugural</i>	5
<i>Taula rodona: «La formació del polític: entre l'idealisme i el realisme»</i>	6
<i>Taula rodona: «Polítics i mitjans de comunicació»</i>	8
<i>Conferència i acte de cloenda</i>	10

El dijous 11 de maig de 2006 el Centre d'Estudis Jordi Pujol (CEJP) va organitzar el Seminari «De política i polítics» a l'auditori de la Fundació Tàpies de Barcelona. Al llarg de la jornada, diversos experts de primera línia del món polític, intel·lectual i dels mitjans de comunicació van analitzar el paper dels polítics i la política en un país democràtic.

Jordi Pujol va presentar el Seminari tot agraïnt als organitzadors i participants la seva col·laboració i destacant la importància de celebrar actes d'aquest tipus. A continuació va donar la paraula a Ángel Gabilondo, rector de la Universidad Autónoma de Madrid, que va pronunciar la conferència inaugural «El valor de lo político: corazón y coraje». Durant la seva intervenció, Gabilondo va definir les virtuts que considera imprescindibles per a l'exercici de la política i va reivindicar humilitat i humanitat en la situació actual.

Posteriorment es va celebrar la primera taula rodona de la jornada, titulada «La formació del polític: entre l'idealisme i el realisme» i moderada per la periodista Mònica Terribas. Va comptar amb la participació de Fernando Vallespín, president del Centre d'Investigacions Sociològiques (CIS); Joan

Rigol, expresident del Parlament de Catalunya, i Esther Giménez-Salinas, rectora de la Universitat Ramon Llull i coordinadora del Seminari. En el seu discurs, respectivament, Rigol va fer una reflexió sobre la figura del polític; Vallespín va evidenciar les tres síndromes que contribueixen a la seva mala imatge i Giménez-Salinas va analitzar i palesar la poca presència de les dones en el món de la política. A la segona taula rodona del Seminari, que va portar per títol «Polítics i mitjans de comunicació» i va estar moderada per l'advocat Joaquim Triadú, hi van participar el periodista Enric Juliana, l'escriptor Baltasar Porcel i la doctora en Filosofia Begoña Román. Juliana va centrar la seva intervenció en el canvi de civilització que s'ha produït i l'efecte que ha tingut en la relació entre la política i els mitjans de comunicació; Porcel va criticar el periodisme actual i hi va aprofundir, i Román va reflexionar sobre la funció social dels mitjans de comunicació i la política. Ambdues taules rodones van concloure amb un col·loqui a l'entorn de les preguntes formulades pel públic del Seminari.

L'acte de cloenda va consistir en una conferència de l'expresident del Parlament basc, Juan María Atutxa, en què va tractar el tema

«La política desde mi experiencia». Atutxa va descriure les qualitats humanes d'un bon polític, va defensar l'ús de les noves tecnologies i va passar la relació entre els polítics i

els seus partits. Finalment, Jordi Pujol va posar punt i final al Seminari tot reivindicant la necessitat d'una reflexió política a Catalunya i a Espanya.

Presentació del Seminari i conferència inaugural

En la introducció, Jordi Pujol destaca la importància que un país tingui una bona classe política. Segons el seu parer, la política és arriscada i té mala fama perquè hi és habitual la confrontació, però alhora és necessària i representa un ofici molt noble perquè es deu a l'interès general. Després d'una breu introducció a càrrec de l'organitzadora del Seminari, Esther Giménez-Salinas, Àngel Gabilondo pren la paraula.

Conferència: «El valor de lo político: corazón y coraje», Àngel Gabilondo, rector de la Universidad Autónoma de Madrid i catedràtic de Metafísica

Salve. Gabilondo inicia la conferència amb la presentació dels termes *salve* i *vale*, amb els quals emmarca el seu discurs. *Salve* té a veure amb la salut i la salvació, i el desig de salut en saludar-nos parteix de la base que el món està malalt i expressa la voluntat de millorar-lo. *Vale* és la fórmula que s'utilitzava antigament per concloure la correspondència i implica un desig de vàlua i valor. Ambdós conceptes estan relacionats amb la política perquè aquesta requereix salut, valor, capacitat i audàcia per aconseguir el seu tret fonamental, que és la presa de decisions fins i tot en contextos molt exigents i complexos.

El cos de la ponència aprofundeix en els valors que el catedràtic considera necessaris per exercir la política, i se serveix de citacions de Sòcrates, Aristòtil, Hegel i Plató. El primer valor és el coratge públic, que es defineix com la sinceritat que fa coincidir allò que pensem amb allò que fem i diem. El segon és l'enteresa, que es

relaciona amb la integritat i que té a veure amb un créixer en saber, amb un ésser que es constitueix permanentment. El tercer és la curiositat, és a dir, la il·lusió, la voluntat, l'anhel de proposar altres formes de vida i existència. El quart és la singularitat, que representa ser diferent dins de la comunitat, ja que sense un espai comú no pot haver-hi comunicació i, per tant, tampoc política. El cinquè, d'acord amb això, és l'emoció, la capacitat de generar una emoció compartida –una commoció. Tot i mostrar-se conscient dels perills de l'emoció, Gabilondo la reivindica perquè el polític ha de provocar un sentiment comú com a resultat de la mobilització d'una comunitat. En sisè lloc, defensa que la política ha de crear condicions per a la paraula, una paraula compartida que exigeix que cadascú tingui la seva. El setè valor és la mediació, ja que la política és l'art de la temporització entre la decisió i l'execució a través del diàleg, les institucions i els espais de deliberació compartida que garanteixen la democràcia. El vuitè és la fraternitat, que significa que el polític ha de generar llaços, vertebrar i tenir capacitat de conformar.

Finalment, el ponent defensa que ens cal la gran política, la que no es plega i es fa valorar a través de valors humans. La seva reivindicació i proposta final en la situació política actual és el sí telefònic: el sí que obre l'espai per a la paraula de l'altre i que no parla en lloc de ningú. Gabilondo conclou reclamant salut i valentia en una societat tèbia i amagada en l'afany de seguretat. *Vale.*

Taula rodona: «La formació del polític: entre l'idealisme i el realisme»

La periodista Mònica Terribas és l'encarregada de presentar i moderar la primera taula rodona del Seminari, que enceta amb un resum de les biografies dels participants: Joan Rigol, Fernando Vallespín i Esther Giménez-Salinas. La taula s'inicia amb un discurs de cada ponent i es tanca amb un col·loqui a l'entorn de les preguntes dels assistents, al qual s'uneix Ángel Gabilondo.

Joan Rigol, expresident del Parlament de Catalunya

Partint de la crisi actual de la política a nivell català, europeu i mundial, Rigol fa una reflexió sobre la figura del polític a tres nivells: com viu el polític la seva relació amb el fet polític, quina relació manté amb el seu partit polític i quina amb les institucions on projecta la seva activitat. En relació amb el primer punt, considera que hi ha una tensió entre el jo polític i el nosaltres –el jo polític ha de tenir unes conviccions fermes però ha de ser obert perquè la seva funció és construir el nosaltres. D'altra banda, defensa que la condició bàsica del polític és la implicació personal en la seva tasca, que li dona una saviesa i un coneixement vital claus. Rigol introdueix el tema dels mitjans de comunicació i afirma que són un mirall que falseja la realitat del polític, motiu pel qual ha de tenir punts de referència que el connectin a la realitat. També defensa la necessitat que els polítics induïxin actituds comunitàries i no només administrin uns interessos per evitar convertir-se en funcionaris i perdre la credibilitat moral. Pel que fa al segon punt, destaca que els partits polítics no han sabut trobar el seu paper en la societat, i per analitzar-ho recorre a la història dels partits polítics catalans, de la qual treu

la conclusió que l'immediatisme ha diluït l'horitzó a llarg termini de la política. Per a Rigol, la funció dels partits és vertebrar l'opinió pública, tenir capacitat de debat intern i ser capaços de prendre decisions. En referència al darrer punt, creu que cal tenir sentit institucional i reconèixer l'aportació de l'oposició per arribar a una democràcia consolidada.

Fernando Vallespín, catedràtic de Ciència Política i president del CIS

Vallespín inicia el seu discurs oferint xifres que demostren que la gent no creu que una altra política sigui possible perquè considera que els polítics es mouen pel poder. En aquest sentit, basa la seva intervenció en les tres síndromes que considera que contribueixen a la mala imatge dels polítics. La primera síndrome, anomenada *maquiavel·liana*, significa que la gent entra en política perquè busca poder, i una vegada el té només vol conservar-lo, és a dir, que aquesta és la seva patologia i el seu únic fi, i tota la resta és instrumental. La segona és la síndrome de Carl Schmitts, segons la qual la política és un lloc d'enfrontament on tan sols existeix el codi amic-enemic, de manera que només es pot fer política definint un adversari. Això obliga a oferir versions diferents d'un mateix fet, per tant, els arguments es delimiten en la realitat que interessa a cadascú i esdevé impossible accedir a una visió objectiva que faciliti l'acord. La tercera, la de Robert Michels, suposa que totes les organitzacions estan controlades per una minoria i dona a entendre que els partits es regeixen per la lògica d'acaparament de poder.

El catedràtic relaciona la crisi de la política amb la crisi d'allò públic i considera que un problema greu de la política actual és la

tecnocratització. Quant als mitjans de comunicació, és del parer que estan regits per dos codis: el de la novetat, que genera hiperactivitat en la política, i el de l'entreteniment, que fa banalitzar la política i devaluar-ne el discurs.

Esther Giménez-Salinas, rectora de la Universitat Ramon Llull

Giménez-Salinas centra el seu discurs en la relació entre la dona i la política, i comença criticant la manca d'investigacions en aquest àmbit, deguda a la seva poca importància, al fet que parteix d'una ideologia feminista i al fet que les investigacions només les duen a terme dones. A continuació ofereix dades sobre la presència femenina als parlaments europeus, i a partir d'aquestes dades afirma que la incorporació de la dona a la política és un motor de progrés i benestar social.

En relació amb l'interès polític d'homes i dones, Giménez-Salinas declara que quan les dones s'incorporen a la vida pública hi traslladen els valors de l'esfera privada. En voler comentar les diferències entre homes i dones a l'hora d'incorporar-se a la política i la seva influència en la presa de decisions, la rectora es veu obligada a recórrer a estereotips pel fet que no hi ha prou estudis científics per avalar cap tesi. En aquest sentit, subratlla que cal que la incorporació de les dones a la vida pública no respongui a la llei del pèndol, perquè la participació política femenina només es pot aconseguir des d'una política estable, i que cal trencar els tòpics. Finalment, afirma que l'arribada de la dona a l'esfera pública hi ha aportat nous temes i opina que la seva millor aportació seria demostrar que l'economia no és el més important. La seva última frase és una pregunta oberta: el fet que les dones s'interessin per determinats valors, és una limitació d'origen o significa que es podrien discutir altrament a l'agenda política?

Col·loqui

Rigol inicia la resposta a les preguntes dels assistents afirmant que els partits polítics són necessaris per al joc democràtic, i que l'oposició a les propostes de l'adversari es justifica perquè sovint només responen a interessos estratègics. Quant a la proposta d'introduir llistes polítiques obertes, Vallespín considera que afavoririen la comunicació entre la classe política i la ciutadania, i en relació amb les dones i la política afirma que una major presència de dones podria servir per trencar algunes dinàmiques. En aquest sentit, Gabilondo afirma que la solució és crear observatoris de gènere, discursos d'equilibri i espais d'igualtat.

En referència al realisme i el dualisme, Terribas demana si no seria millor superar la dualitat per aconseguir una ètica de la responsabilitat i una lògica argumentativa de defensa de les conviccions, i Gabilondo hi afegeix que entre l'idealisme i el realisme hi ha d'haver la formació del polític, que ha d'aportar disciplina, oïda i no patrimonialització de la política. Segons Rigol, el polític és un mediador i ha d'actuar amb realisme davant els problemes, però ha d'estar motivat per un cert idealisme. Giménez-Salinas hi afegeix que cal preguntar-se si les lleis passen per davant dels desigs dels partits o si corresponen al seu idealisme. Com a resposta a una interpel·lació sobre l'obertura dels programes electorals i la responsabilitat dels partits polítics, Vallespín creu que l'única manera de canviar el funcionament dels sistemes democràtics és canviant la cultura que sosté les regles del joc i creant una base participativa. També introdueix la multifuncionalitat dels polítics, que considera adequada, i Giménez-Salinas apunta que la confiança és bàsica en un càrrec polític i que no és incompatible amb la competència. Per acabar, Gabilondo assenyalava que el gran perill del polític és la frivolitat i per això reclama més idees, humilitat i la recuperació de la dimensió humanista de la política.

Taula rodona: «Polítics i mitjans de comunicació»

L'advocat Joaquim Triadú és el moderador de la segona taula rodona del Seminari, que inicia amb una presentació dels intervinents: Enric Juliana, Baltasar Porcel i Begoña Román. Abans de donar-los pas, l'advocat afirma que la relació entre la política i els mitjans de comunicació és força hipòcrita perquè es tracta de dues parts que es necessiten però que no s'estimen gens.

Enric Juliana, periodista

La intervenció de Juliana s'obre amb una comparació de la novel·la francesa *Bel-Ami* i la pel·lícula *Mary Poppins*, que representen, respectivament, un món ascendent i un món que s'estabilitza i genera consens. Segons Juliana, el periodisme només ha tingut prestigi quan ha estat l'expressió d'un consens social. En temps de la Guerra Freda els mitjans de comunicació estaven al servei d'Occident i de la necessitat de mostrar-ne les virtuts respecte d'altres formes d'organització social, però en l'actualitat el canvi de civilització ha modificat la relació entre política i mitjans de comunicació de diverses maneres. D'una banda, hi ha una crisi de la funció pública; de l'altra, la política s'està convertint en un mitjà de comunicació perquè ha creat mecanismes d'expressió constant que condicionen l'activitat periodística, i alhora els mitjans de comunicació tenen la temptació d'esdevenir governs, ja que les grans corporacions que els dirigeixen tenen molta influència en la política. Tanmateix, el ponent creu que amb l'aparició de les noves tecnologies i Internet el periodista deixarà de ser l'únic mediador entre el públic i l'actualitat, i perdrà el monopoli de la informació. En aquest context, la seva recomanació als periodistes i polítics és que retornin al coneixement bàsic de les coses i a la recerca de simplicitat i autenticitat.

Baltasar Porcel, escriptor i periodista

Porcel enceta la seva ponència fent una crítica al periodisme actual –en què considera que no hi ha notícies de debò– i a continuació fa un repàs històric de la premsa política, començant pels Estats Units, passant per la Revolució Francesa i conclouent a l'Espanya i la Catalunya modernes. La seva visió és que el periodista i el polític han arribat a una situació endogàmica en la qual es retroalimenten però viuen oposats, i opina que la premsa viu un estat d'excitació que li ha fet perdre el seu objectiu. També imputa aquesta situació a l'economia, ja que el fet que la premsa no sigui rendible fa que molts diaris obeeixin a pressions econòmiques. L'escriptor acaba declarant que les persones que segueixen els mitjans cada vegada estan més desinformades, i que en la societat actual els polítics i els periodistes més importants són els que parlen menys i estan més culturitzats. Finalment, defensa –com Juliana– que s'intentin reconstruir coses bàsiques de forma individual.

Begoña Román, doctora en Filosofia i professora de la Universitat de Barcelona

Román divideix l'anàlisi del moment actual en diverses reflexions i comença fent referència al fi de qualsevol activitat, que és allò que la legitima i n'és el principi (Aristòtil). Quant a la política, el seu fi és la gestió de l'espai públic, que es concreta en la convivència pacífica i la justícia en societats moralment plurals, i quant als mitjans de comunicació el fi és la mediació en la creació de l'espai comú. La doctora també esmenta les finalitats de qualsevol activitat, que són intrínseques –la defineixen i la legitimen– i extrínseques –s'aconsegueixen en desenvolupar-la. La finalitat intrínseca de la

política i els mitjans de comunicació és el servei públic, i l'extrínseca és l'afany de poder, com en qualsevol activitat professional; el problema, però, és que quan es capgiren les finalitats, l'activitat es corromp.

Segons Román, els mitjans de comunicació són imprescindibles per aconseguir la participació deliberativa del ciutadà, i per això cal exigir-los més transparència en les fonts d'informació i finançament. En els darrers temps s'estan produint molts canvis en les activitats professionals que afecten aquest àmbit, com en el món tècnic i en les categories econòmiques –els mitjans de comunicació són un gran poder i això deriva en menys pluralisme. Les noves categories polítiques també fan que vulguem prendre decisions massa ràpidament per la pressió mediàtica, però vivim en un estat relacional i hem de treballar sinèrgicament. La ponent defensa que es regulin els mitjans de comunicació a través de comitès d'ètica i mecanismes que els obliguin a retre comptes, i per recuperar-hi la confiança proposa responsabilitat (dels polítics, els mitjans de comunicació i els ciutadans) i entusiasme, dos valors que han de ser retroactius –han de gestionar la contradicció i l'error– i proactius –han d'aprendre de les experiències per millorar.

Col·loqui

Abans d'iniciar el col·loqui, Triadú invita els ponents a un torn de paraula breu. Juliana aprofita per puntualitzar que un dels problemes del món contemporani és que l'individu és incapaç d'assimilar-lo perquè hi regna l'acceleració i s'hi demana una bondat excessiva que provoca una crisi de reconeixement dels interessos. Per la seva banda, Porcel critica que en el món periòdic no s'hagi aconseguit una metodologia ni s'hagi arribat a un sistema científic d'indagació rigorosa que guiï la professió. Finalment, Román hi afegeix que cal assumir la humilitat dels poders de cadascú,

que cal recuperar els cossos intermedis per trencar l'individualisme, i que cal un criteri per jutjar els interessos.

En resposta a una pregunta del públic sobre com garantir la independència dels mitjans de comunicació, Román afirma que ella només exigeix que li diguin la veritat, és a dir, que si un mitjà es declara independent demostrï quines són les seves fonts d'informació plurals, i que si es declara dependent digui de què, ja que el problema és l'emascarament. També considera inadmissible que els diaris no tinguin cap eina d'autocrítica real, i per això creu que calen associacions de consumidors de la informació i la comunicació, polítiques de control de l'autoregulació i coresponsabilitat. En referència a la vulgaritat d'alguns mitjans de comunicació audiovisuals, Juliana respon que la banalització dels continguts es deriva de la fragmentació de les audiències i de la competició, però creu que la tecnologia trencarà l'oligarquia de la informació i obrirà la porta a nous continguts. D'altra banda, defensa que hi ha d'haver un segment de mitjans de comunicació en mans del poder públic, però critica que no inverteixin en continguts més genuïns. Porcel hi afegeix que al nostre país és molt difícil saber què és públic i què no ho és, i afirma amb contundència que la funció pública és irresponsable. Finalment, i en relació amb la dependència dels mitjans de comunicació envers els polítics, Juliana creu que es tendirà a rectificar aquesta col·lisió excessiva, i Román subratlla que hi ha una doble dependència entre els polítics i els periodistes, però confia que la manca de credibilitat d'ambdós farà repensar les regles del joc i el paper de cadascú.

Conferència i acte de cloenda

La cloenda del Seminari comença amb la intervenció de Jordi Pujol, que, abans de passar la paraula a Juan María Atutxa, en destaca tres qualitats que considera adequades per a qualsevol polític: la dignitat, el senyoriu i la serenitat.

Conferència: «La política desde mi experiencia», Juan M. Atutxa, expresident del Parlament basc

Atutxa expressa la voluntat de subratllar les qualitats d'un bon polític a partir de la seva trajectòria política. En primer lloc, defensa la humanitat, és a dir, que un polític ha de ser molt conscient que forma part de la gent i que està al seu servei. En segon lloc, creu que la persona que es vol dedicar a la política ha de tenir un impuls format d'idees, voluntat transformadora, entrega i determinació que demostrï que és capaç de convertir les idees en realitat. En tercer lloc, el càrrec polític ha de tenir llibertat de consciència –per a la qual és aconsellable tenir una professió– i llibertat respecte del seu partit polític, ja que és més servidor de la societat que treballador del partit. En conseqüència, als càrrecs públics se'ls ha d'exigir formació professional però també habilitats socials que els permetin empatitzar amb la societat, materialitzar les idees i no caure en l'autocomplaença. En quart i últim lloc, creu que un bon polític ha de ser tan eficient gestionant els èxits com gestionant els fracassos.

Per a Atutxa, la gestió pública moderna transmet valors, i per això ha de reunir tècniques d'eficiència i qualitat i valors com la solidaritat, la redistribució de la riquesa i la transformació social. En aquest sentit, defensa l'aplicació de les noves tecnologies entre les institucions i els ciutadans, perquè són eines que permeten fer més transparents els processos de decisió i multiplicar

les possibilitats existents. L'expresident repren la relació entre els càrrecs polítics i els partits, i en preguntar-se com coordinar la funció de creador d'un bé comú amb la disciplina de partit, afirma que un càrrec públic no sempre està obligat a fer el que li diu el partit, però que mai no ha de fer allò que el partit li indica que no faci. Per exemplificar aquesta premissa explica dues situacions de la seva carrera política: una viscuda com a conseller d'Interior del Govern basc i una altra com a president del Parlament basc. Finalment, sosté que els polítics haurien de parlar més sovint de si mateixos amb esperit d'autocrítica. En la situació actual, que fa presagiar un canvi profund, defensa que es faci un esforç per recuperar la confiança dels ciutadans, la qual requereix proximitat, claredat, transparència, disposició a escoltar, passió i entrega.

Jordi Pujol, president del Centre d'Estudis Jordi Pujol

Després de donar les gràcies a tots els participants i organitzadors del Seminari i de felicitar-los, Jordi Pujol aprofundeix en dos aspectes que ha assenyalat Atutxa en el seu discurs. El primer té a veure amb la joventut, que segons el president ha de rebre una formació en les aptituds, els valors ètics i el caràcter, i el segon fa referència al sou dels polítics i al mite que tenen molts diners, que per a ell no és aplicable als polítics honestos. Per acabar, afirma que a Catalunya s'imposa un període de reflexió que també s'ha d'exigir a Espanya i per al qual cal una bona política, un bon govern i que la societat civil reaccioni. Pujol es mostra optimista en aquest sentit perquè creu que al carrer hi ha gent positiva i recalca que el CEJP intentarà estimular i contribuir a aquesta reflexió. ■

Resum del Seminari
Resumen del Seminario
Summary of the Seminar
Résumé du séminaire

CENTRE
D'ESTUDIS
JORDI
PUJOL